

Viuu el Parc!

REPTE 8

Sant Llorenç del Munt i l'Obac,
territori de bandolers

Diputació
Barcelona

Xarxa de Parcs Naturals

Informació d'interès

EL BANDOLERSIME

Un **bandoler** és una persona que, per subsistir, **aconsegueix els recursos** que necessita mitjançant **el robatori o el segrest**. Els bandolers actuaven en **grups organitzats** i el seu àmbit d'acció eren sobretot les **vies de comunicació importants**, on transitaven persones i mercaderies de prou valor per a ser robades.

El bandolerisme és un fenomen que s'ha donat en moltes èpoques històriques, sempre en moments de crisi econòmica i extensió de la pobresa. Un dels moments més importants va ser durant l'**Edat Moderna**.

Atès que el massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac en va ser un focus de bandolerisme destacat, en aquesta activitat descobrirem les causes del seu sorgiment a Catalunya durant els segles XVI i XVII, els indrets on els bandolers realitzaven les seves activitats, com vestien, i fins i tot com, amb el pas dels anys, van ser considerats herois romàntics.

Batalla de Turnhout (1597)

Jove captaire; Bartolomé Esteban Murillo (1650)

A l'**Edat Moderna**, la noblesa perd poder i s'imposa la **monarquia absoluta**. Es formen els **grans estats** (França, Espanya, Anglaterra) i els **imperis**. Per mantenir i ampliar els imperis, es fan **grans guerres** que exigeixen quantitats ingents de **persones i diners**. Per obtenir-los, els reis **exploten** els seus **súbdits** amb **lleves constants** i l'**increment dels impostos**.

Les **grans guerres provoquen una crisi política i econòmica**. D'una banda, **una part de la noblesa es revolta contra el rei** fent actes de sabotatge contra el seu poder i els seus interessos econòmics. D'altra banda, **l'excés d'impostos i lleves arruïna moltes famílies pageses** que no tenen suficient mà d'obra per tirar endavant els seus masos i pagar els impostos.

En aquest context, **el bandolerisme** fou una **resposta desesperada a la crisi** política i econòmica de finals del segle XVI i inicis del XVII. Molts **joves sense esperança** van abandonar els seus masos arruïnats per enrolar-se a **colles de bandolers a les ordres d'un noble** descontent amb la monarquia, **o per dedicar-se a robatoris** lucratis.

Viu el Parc!

REPTE 8

Sant Llorenç del Munt i l'Obac,
territori de bandolers

La primera activitat

EL BANDOLERISME AL MASSÍS DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC

Al **massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac**, l'activitat bandolera va ser força important. El fet que hi passés un **camí ral** (o camí reial) i el seu **relleu encaixat** el feien un indret idoni pel bandolerisme. **Vet aquí el repte.**

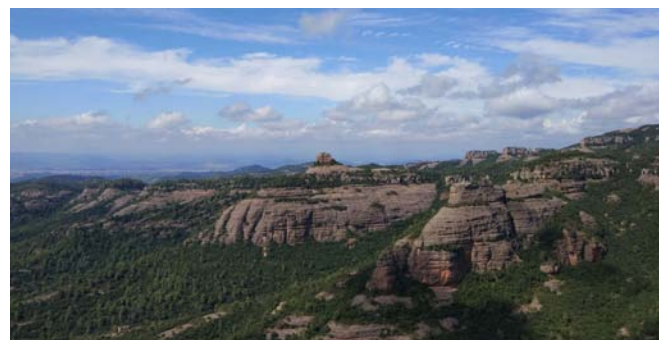
Elaboreu el mapa del bandolerisme al Camí ral de Barcelona a Manresa.

En les planes següents, trobareu un mapa incomplet. Per completar-lo, retalleu i enganxeu les imatges dels indrets, els edificis, els protagonistes i els fets que tot seguit es descriuen.

PER SABER-NE MÉS!!

Els **camins rals** eren les principals carreteres de l'època i **unien les viles i mercats més importants**. Eren propietat del rei i **s'utilitzaven per al trànsit de mercaderies**. A Sant Llorenç del Munt i l'Obac hi passava el **Camí ral de Barcelona a Manresa**.

Un dels **indrets més perillosos** del **Camí ral de Barcelona a Manresa** era la **serra de l'Obac**. El **relleu abrupte** d'aquesta serra afavoria les **emboscades**, ja que els bandolers podien **aïllar les víctimes** i **amagar-se o escapar-se** amb facilitat.

En alguns trams, encara es conserva l'**empedrat** que reforçava el ferm del Camí ral.

Actualment podem recórrer el traçat del Camí ral a la serra de l'Obac seguint un **itinerari senyalitzat**.

La primera activitat

INDRETS EMBLEMÀTICS DEL CAMÍ RAL

Poblacions i cims del camí ral a la serra de l'Obac

El Camí ral de Barcelona a Manresa **unia la costa amb l'interior de Catalunya** passant per les poblacions de Barcelona, Sant Andreu, Montcada, Barberà, Sabadell, Matadepera, el Pont de Vilomara i Manresa. El seu tram més costerut era el que travessava la serra de l'Obac, entre Matadepera i el Pont de Vilomara, per on travessava el riu Llobregat pel seu famós pont.

Matadepera

El Pont de Vilomara

El cingle de Castellsapera

El Paller de tot l'any

Els hostals del camí ral a la serra de l'Obac

La durada del trajecte (unes 13 hores) i **els passos difícils del camí, feien necessaries algunes parades** per part dels soferts traginers que, des del port de Barcelona, transportaven llana a Manresa i, des de Manresa, transportaven vi i aiguardent a Barcelona. Amb aquesta finalitat **van sorgir els hostals** al llarg del camí.

La Barata

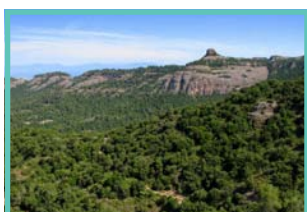
Els Hostalets del Daví

Sant Jaume de Vallhonestà

Les emboscades bandoleres a la serra de l'Obac

El tram del camí ral que travessa la serra de l'Obac era el més perillós per als traginers. El relleu abrupte ocasionava accidents i la presència de bandolers era freqüent. Aquests aprofitaven els amagatalls de la muntanya per organitzar emboscades.

El coll del Daví o del Correu

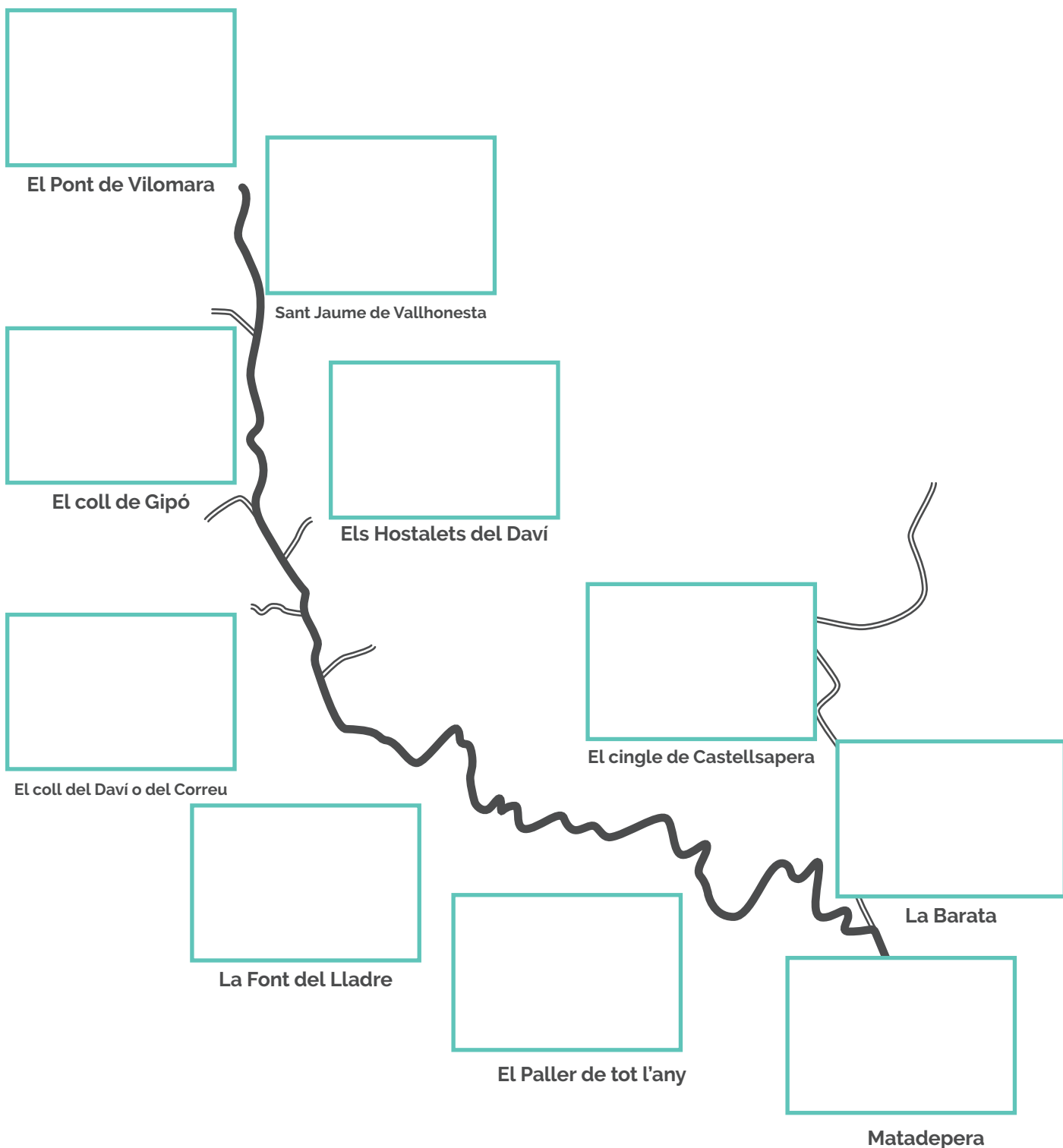
La Font del Lladre

El coll de Gipó

La primera activitat

Completeu el mapa del Camí ral de Barcelona a Manresa retallant i enganxant les imatges de la pàgina anterior.

La segona activitat

LA INDUMENTÀRIA DELS BANDOLERS

Distintir un bandoler no era fàcil, ja que un dels aspectes importants de la seva vida era **no cridar l'atenció**. Amb tot, per poder fer les seves emboscades o activitats de sabotatge contra els interessos de la monarquia o de nobles contraris al noble pel qual treballaven, **els calien les eines adequades. Vet aquí el repte.**

Fixeu-vos en aquest bandoler i relacioneu, amb fletxes, cadascun dels components de la indumentària típica d'un bandoler.

Barret d'ala ample

Capa gascona

Capa ampla i llarga que permet tancar la indumentària i dóna llibertat de moviments.

Camisola

Xarpa

Faixa ampla de cuir que creua el pit de dalt a baix i d'esquerra a dreta. Hi penjaven els pedranyals.

Mitges

Pedranyal

Pistola llarga que funcionava amb pólvora que s'encenia amb un percussor de pedra foguera.

Bossa de munició

Bossa per guardar els flascons de pólvora i la munició (bales) dels pedranyals.

Daga (o espasa)

Arma blanca de fulla curta i ampla, semblant a una espasa.

La **persecució dels bandolers** era feina dels **batlles dels pobles** però, la veritat és que era força difícil atrapar-los. És per això que, quan un bandoler, finalment, queia en mans de les autoritats, patien una **mort horrible i exemplificadora**. Sovint **eren esquarterats** i, les diferents parts del seu cos, es tancaven en gàbies que es penjaven pels camins o les places dels pobles de l'entorn per escarment i advertència dels altres bandolers. Una altra opció era **enrolar-se als exèrcits del rei** o anar a **remar en alguna galera**.

La tercera activitat

EL BANDOLER CAPABLANCA

A la segona meitat del segle XIX van aparèixer **llegendes** que tenien com a protagonistes els **bandolers** del segle XVII. Alguns dels bandolers llegendaris havien existit, d'altres no se sap amb certesa. En qualsevol cas, la imatge que les llegendes ens transmeten dels bandolers és molt diferent de la que tenien al segle XVII. Així, de ser considerats uns vulgars i despietats delinqüents van passar a ser **herois populars** que s'havien rebel·lat contra la **injustícia social**. El canvi d'imatge es deu al **romanticisme**, un corrent artístic força **crític amb la societat**, que donava molta **importància a l'individu i a les seves emocions**.

En **Capablanca** és el **bandoler llegendari** de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. **Vet aquí el repte.**

Llegiu un fragment de la llegenda dien Capablanca i, en la plana següent, anoteu els trets que el converteixen en un heroi romàntic.

Diu la llegenda que, fa molts anys, hi havia un vailet de Manresa que treballava de mosso de bastaix, fent feines per les masies. Un dia, tornant a casa, fou assaltat, robat i maltractat. Profundament desenganyat de la societat, va decidir canviar de vida i anar a la muntanya de Sant Llorenç a viure de bandoler.

Com que de llest n'era un tros, va aprendre tots els racons de la muntanya i va tenir força èxit amb els seus assalts. Sempre procurava robar als rics i portar-se bé amb els pagesos del massís.

Es féu tan famós que un orgullós capità de Miquelets de Manresa decidí perseguir-lo dia i nit. Una vegada, mentre el capità estava veient una obra de teatre, el jove bandoler se li va acostar per darrere i sense fer soroll li va prendre la capa. Quan va tenir la capa a la mà, li va dir al capità: què burro, t'he pres la capa i ni te n'has adonat! Si la vols recuperar, en una partida de cartes me l'hauràs de guanyar!

I així va ser, una nit crua d'hivern la capa es van jugar i no cal dubtar qui la va guanyar. I és des d'aleshores que aquell petit bandoler, famós arreu, es va conèixer amb el nom de Capablanca.

La capa, a més de lluir-la, la feia servir per cometre els seus assalts. Estenia la capa enmig del camí i s'enfilava dalt d'un arbre, pedrenyal en mà. Quan la víctima, sorpresa, s'aturava en veure la capa, en Capablanca li advertia: Ah! O em deixes tot el que portes damunt la capa o veuràs que ràpid se'm dispara el pedrenyal!

Les víctimes esporuguides ho deixaven tot damunt la capa i fugien corrents. Aleshores, en Capablanca feia un farcell amb el botí i fugia al seu amagatall, la cova d'en Capablanca, situada al peu del monòlit "El Paller de tot l'any". En Capablanca, havia inventat un sistema per desaparèixer i escapar. Amb una corda lligada i unes fustes travessades es despenjava pel cingle.

REPTE 8

Sant Llorenç del Munt i l'Obac,
territori de bandolers

La tercera activitat

EL BANDOLER CAPABLANCA

Aquest llistat mostra les principals característiques personals del típic heroi de la literatura romàntica. Anota com es manifesten aquestes característiques en el cas del bandoler Capablanca.

1. És d'origen humil perquè és un jove que treballa de mosso de bastaix per les masies.
2. És crític amb la societat quan va a viure a la muntanya a fe de bandoler desenganyat de la societat.
3. És solitari perquè no forma part de cap quadrilla i només actua sota els seus propis criteris.
4. És intel·ligent perquè
5. És just perquè
6. És famós perquè
7. Té un enemic personal, més poderós i orgullós que ell, és
8. És valent i intrèpid perquè
9. És elegant perquè

**Viu
el Parc!**

REPTE 8

Sant Llorenç del Munt i l'Obac,
territori de bandolers

Comparteix la teva feina amb nosaltres

En aquests dies de confinament, difícils per tots i totes, ens fa molta il·lusió rebre notícies teves, per aquest motiu t'agraïrem molt que comparteixis, a les nostres xarxes socials, la teva feina.

Fes alguna fotografia de la teva feina i quan la tinguis, digues al pare o la mare que la pengin a les xarxes socials amb les etiquetes següents:

Instagram: #Viuelparc

Twitter: @viuelparc, #viuelparc

Facebook: @Viuelparc

El programa Viu el parc a l'escola també disposa d'un **blog**: <http://www.blogviuelparcescola.com>

Si ens vols **enviar fotografies** del treball que has fet, o **algun escrit** explicant-nos la teva experiència treballant des de casa o fins i tot algun record d'alguna sortida en un parc natural, ens ho pots enviar a aquest correu electrònic: viuelparc.escoles@diba.cat i nosaltres ho publicarem en el blog.

Per últim, també t'informem que tens a la teva disposició un joc sobre els parcs naturals de la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona: **El joc de la diversitat dels parcs**. Entra en el següent enllaç i juga amb el pare, la mare o els germans: <https://parcs.diba.cat/web/viuelparcescola/el-joc>